

Programma van maatregelen Mechelen – Sint-Katelijnestraat 84

Natasja Reyns

Temse
2018

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2017H322) uit te voeren, omdat het te onderzoeken gebied momenteel nog bebouwd is. De aanvraag van een sloopvergunning maakt deel uit van de vergunningsaanvraag waarvoor de archeologienota opgesteld werd. Het bureauonderzoek laat nog vragen open, waardoor verder archeologisch vooronderzoek nodig is (zie verslag van resultaten). Voor een afweging van de verschillende onderzoeksmethoden die nog in aanmerking komen, verwijzen we naar het onderdeel Onderzoeksmethode in het Programma van maatregelen (zie verder).

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied een hoog archeologisch potentieel kent met betrekking tot resten van historische bebouwing, te dateren vanaf de late middeleeuwen. Er dient ook rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van een klokkengietersatelier op het terrein en de eventuele aanwezigheid van menselijke begravingen. De huidige bebouwing is niet onderkelderd, daarom wordt een goede bewaring van het bodemarchief verwacht. De geplande werken hebben een sterk negatieve impact op het bodemarchief in een zone van ca. 375 m² waar sloopwerken zullen plaatsvinden en een kelderverdieping zal aangelegd worden. Daarom is de uitvoering van bijkomend archeologisch vooronderzoek aangewezen in een zone van ca. 375 m², waar het bodemarchief bedreigd wordt.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Mechelen, Mechelen, Sint-Katelijnestraat 84, Begijnhof

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 157496, 191344
- 157545, 191340
- 157534, 191328
- 157496, 191322

Kadastrale percelen: Mechelen, Afdeling 1, sectie A, nummers 580d, 582h, 583k, 587g, 587k en 589c

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Aanleiding van het vooronderzoek

Zie 2.3.2 in het Verslag van resultaten.

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie 2.4.4 in het Verslag van resultaten.

Figuur 2: Afbakening onderzoekszone voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de verstorende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar bevindt zich de grondwaterspiegel?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten van de historische bebouwing, te zien op historische kaarten aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten aanwezig die te relateren zijn aan een klokkengietersatelier en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?

- Zijn resten van menselijke begravingen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn relevante archeologische resten aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, is behoud in situ mogelijk of is verder archeologisch onderzoek nodig?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Op het terrein wordt de aanwezigheid van een site met complexe verticale stratigrafie verwacht. Om die complexe verticale stratigrafie adequaat te kunnen onderzoeken, is de uitvoering van een proefputtenonderzoek de meest aangewezen onderzoeksmethode. Omdat de te onderzoeken zone momenteel bebouwd is, is de uitvoering van een proefputtenonderzoek pas mogelijk na sloop van de aanwezige bebouwing.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 695 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (Figuur 2). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Onderzoekstechnieken

De geplande werken hebben een ingrijpende impact op het onderzoeksgebied door de voorziening van een kelderverdieping over een groot deel van het terrein. Dit betekent een verstoring tot op een diepte van 3,20 m onder het maaiveld. Daarom dient het bodemarchief tot op een diepte van 3,50 m onder het maaiveld (3,20 m effectieve verstoring + 30 cm buffer voor compactie) als bedreigd beschouwd te worden. Dit is de zone die onderzocht moet worden.

Voorafgaand aan het onderzoek dient de sloop van de voorziene gebouwen plaats te vinden. De uitbraak van ondergrondse massieven dient te gebeuren onder begeleiding van een archeoloog. Omdat historische bebouwing verwacht wordt, mogen muren en funderingen die archeologisch relevant zijn niet uitgebroken worden. Dit dient aangegeven te worden door de begeleidende archeoloog.

Proefputten

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Proefputten worden aangelegd met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau om een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en dient zodanig geregistreerd te worden. Indien de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context niet bereikt kan worden, dient men per proefput enkele boringen of sonderingen tot 20 cm in de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context te plaatsen om de stratigrafie in kaart te brengen.

Indien sporen van begraving vastgesteld worden, worden de proefputten aangelegd tot op het niveau waarop de begravingssporen aangetroffen worden. Indien skeletten aangetroffen worden tijdens het proefputtenonderzoek, dan worden de skeletten opgeschoond en geregistreerd. Een selectie die representatief is voor het geheel van de aanwezige sporen met menselijke resten wordt opgegraven. Tijdens het vooronderzoek moet namelijk voldoende inzicht verkregen worden in de stratigrafie van de begraving. Dit kan enkel door een deel van de proefput plaatselijk verder te

verdiepen, totdat geen begravingen meer vastgesteld worden en totdat de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context vastgesteld wordt. Op die manier kunnen uitspraken gedaan worden over het aantal niveaus van begraving en de diepte tot waarop de sporen van begraving zich uitstrekken. Indien meerdere vlakken worden aangelegd, worden alle sporen met menselijke resten opgegraven die zich bevinden in dat deel van het onderzochte gebied waar een volgend vlak aangelegd wordt. De overige sporen met menselijke resten worden enkel onderzocht in het vlak.

Er dient 1 proefputten aangelegd te worden. De aan te leggen proefput heeft een lengte van 10 m en een breedte van 3 m (Figuur 3). De proefput kan op een dieper niveau versmallen in functie van veiligheid. De omvang van de proefputten is gekozen in functie van de vraagstellingen van het onderzoek enerzijds en in functie van het behouden van voldoende afstand ten opzichte van de straatzijde en de nabijheid van de nog aanwezige bebouwing op het terrein anderzijds. Op die manier wordt ca. 8 % van de te onderzoeken zone onderzocht. De dekkingsgraad en inplanting volstaan om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein. Door de proefput haaks op de Sint-Katelijnestraat te oriënteren, wordt een dwarsdoorsnede van de te onderzoeken zone bekomen om optimaal inzicht te verwerven in de stratigrafie en de verschillende activiteiten die op het terrein plaatsgevonden hebben.

Figuur 3: Inplanting van de proefput (blauw), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk die voor aanvang van het onderzoek met ingreep in de bodem reeds voorzien zijn.